

BI-DK-064 Az irodalom elméletei II.
2020/21/2 Elmélet, P: 12:30-14:00

A kurzus célkitűzése/követelmények:

Az előadás a filológia, az irodalomtudomány helyét, szerepét vizsgálja az európai tudásformák kontextusában, különös tekintettel a filozófia, a nyelvbölcselet, és a tudományelmélet fontosabb értelmezői kereteire.

Tematika:

1., Vallás, metafizika, tudományos-technikai tudás

Bevezető előadás.

Ajánlott olvasmány:

Max SCHELER: *Versuche zu einer Sociologie des Wissens*. München-Leipzig. Duncker-Humblot. 1924.

Max SCHELER: *Fenomenológia és ismeretelmélet*. In Max SCHELER: *Az ember helye a kozmoszban*. Osiris-Gond, Bp. 1995. 118–201.

Max WEBER: *A tudomány mint hivatás*. In: Max WEBER: *Tanulmányok*, Budapest: Osiris, 1998. 127-155. pp.

Tájékoztató szakirodalom a stúdium megalapozásához:

A filológia és a szövegkritika története. In. <http://www.tankonyvtar.hu/konyvek/magyar-irodalom/magyar-irodalom-081028-146>, BÉDIER, Joseph, *La Tradition manuscrite du Lai de l'Ombre: Réflexions sur l'art d'éditer les anciens textes*, Romania 54, 1928, 161-196, 321-358. *Classical Scholarship*, A Biographical Encyclopedia, szerk. BRIGGS, W.W., CALDER, William M. III, 1990. DEMBOWSKI, Peter F., *The „French” Tradition of Textual Philology and Its Relevance to the Editing of Medieval Texts*, *Modern Philology* 90, 1993, 513-532. GRAFTON, Anthony, *Defenders of the Text: The Traditions of Humanism in an Age of Science, 1450-1800*, Cambridge, Mass., 1991. GRAFTON, Anthony, *The Footnote: A Curious History*, Cambridge, Mass., London, 1997. GRAFTON, Anthony, *Bring Out Your Dead: The Past as Revelation*, Cambridge, Mass., London, 2001. GROPE, C., *Die Macht der Bildung, Das deutsche Bürgertum und der George-Kreis, 1890-1933*, 1997. HAVAS László, *A szövegkritika, in Bevezetés az ókortudományba I.*, szerk. HAVAS László, Debrecen, 1996, 67-100. Eckhard KESSLER, *Petrarcas Philologie, in Petrarca 1304-1374, Beiträge zu Werk und Wirkung*, hrsg. Fritz SCHALK, Klostermann, Frankfurt am Main, 1975, 97-112. *Philologie címszó a Der Neue Pauly lexikonban Philologie und Hermeneutik im 19. Jahrhundert, Zur Geschichte und Methodologie der Geisteswissenschaften*, szerk. Hellmut FLASHAR, Karlfried GRÜNDER, Axel HORSTMANN, Göttingen, 1979. *Philologie und Hermeneutik im 19. Jahrhundert II*, szerk. Mayotte BOLLACK, Heinz WISMANN, Theodor LINDKEN, Göttingen, 1983. RITOÓK Zsigmond, *Az ókortudomány fogalmának változása, in Bevezetés az ókortudományba I.*, szerk. HAVAS László, Debrecen, 1996, 7-35. ROZZI, S. *Il lessico filologico degli umanisti*, Roma, 1973. REEVE, Michael D., *Classical scholarship, in The Cambridge Companion to Renaissance Humanism*, ed. Jill KRAYE, Cambridge, 1996. TIMPANARO, Sebastiano, *La genesi del metodo Lachmann*, Padova, 1981. (2., bőv. kiad.) WEIGEL, Harald, *Nur das du nie gesehen wird ewig dauern, Carl Lachmann und die Entstehung der wissenschaftlichen Edition*, Freiburg, 1989. WOLF, Friedrich August, *Prolegomena to Homer*, ed. A. GRAFTON, G. W. MOST, J. E. G. ZETZEL, Princeton, 1985. WOLF, Friedrich August, *tudien, Dokumente, Bibliographie*, S szerk. Reinhard MARKNER és Giuseppe VELTRI, Stuttgart, 1999. (Palingenesia 67.) WYSS, Ulrich, *Die wilde Philologie. Jakob Grimm und der Historismus*, München, 1979. *Mi, filológusok*. In. <http://magyar-irodalom.elte.hu/arianna/filologia/index.html>, KELEMEN Pál, KULCSÁR

SZABÓ Ernő, TAMÁS Ábel, VADERNA Gábor (szerk.): *Metafilológia 2. Szerző – könyv – jelenetek*. Ráció Kiadó, Budapest, 2014.

2., A filológia látásmódjai. Távolodás a gondolkodás racionalista hagyományaitól

Kötelező olvasmány:

Friedrich NIETZSCHE: *Mi filológusok*. In: NIETZSCHE, F.: *Ifjúkori görög tárgyú írások*, Budapest, Európa, 2000.

Friedrich NIETZSCHE, F.: *Vidám tudomány*. Fordította és az utószót írta ROMHÁNYI Török Gábor, Szukits Könyvkiadó, 2003. Az alább megadott számok aforizmaszámok: 11, 12, 25, 102, 108, 110, 111, 112, 113, 123, 151, 297, 300, 307, 333, 335, 355, 358, 373, 374.

Ajánlott olvasmány:

Jonathan CULLER: „Anti-foundational Philology” In Uő: *Comparative Literature Studies*, vol. 27, no. 1, 1990.

F. ALTRICHTER: *Cogito, ergo sum*. In: F. ALTRICHTER: *Észérvek az európai filozófiai hagyományban*. Atlantisz, Budapest. 1993.

René DESCARTES: *Értekezés a módszerről*. Műszaki Könyvkiadó, Bp., 2000.

Immanuel KANT: *A tiszta ész kritikája*. Ford. Kis János. Atlantisz, Bp., 2004.

3., A filológia igazsága. Retorika és megismerés. (NIETZSCHE)

Kötelező olvasmány:

PAUL DE MAN: *A trópusok retorikája (Nietzsche)*. In: Helikon 1994/1–2., - In: DE MAN, PAUL DE MAN: *Az olvasás allegóriái*. Ictus, JATE, Szeged 1999. 142-163. pp.

Ajánlott olvasmány:

PAUL DE MAN: *A meggyőzés retorikája*. In: PAUL DE MAN: *Az olvasás allegóriái*. Ictus, JATE, Szeged 1999.

Rüdiger SAFRANSKI: *Nietzsche. Szellemi életrajz*. Györffy Miklós ford. Európa Könyvkiadó, Életek és művek, 2002.

Günter FIGAL: *Nem görög ember és nem tragikus isten*. Szabó Csaba ford. In: Gond 23-24., 1999.

4., „A tudomány nem gondolkodik.” (HEIDEGGER)

Kötelező olvasmány:

Martin HEIDEGGER: *Mit jelent gondolkodni?* In: Bacsó, B. (szerk.), *Szöveg és interpretáció*. Cserépfalvi, Budapest, 7-16 old.

Ajánlott olvasmány:

Wilhelm DILTHEY, *A történelmi világ felépítése a szellemtudományokban*, Budapest, 1974, 469–494.

5., Az igazságkérdés kiterjesztése a szellemtudományi megértésre. Hermeneutika (GADAMER)

Kötelező olvasmány:

Hans Georg GADAMER: *Hermeneutika*. In: *Bevezetés az irodalomelméletbe. Szöveggyűjtemény*. Szerk. DOBOS István, Debrecen, 1999. 221-243. pp.

Ajánlott olvasmány:

Filozófiai hermeneutika, szerk. CSIKÓS Ella, LAKATOS László, Budapest, 1990 (Gadamer, Bultmann és Pannenberg írásai).

Hans-Georg GADAMER, *Igazság és módszer*, Budapest, 1984, 21–134, 191–269.

6., Szigorú tudomány. Tapasztalat-logika-nyelv (BÉCSI KÖR, CARNAP)

Kötelező olvasmány:

Rudolf CARNAP: *A metafizika kiküszöbölése a nyelv logikai elemzésén keresztül*

In. http://nyitottegyetem.phil-inst.hu/tudfil/ktar/forr_ed/forr_ed.htm

Ajánlott olvasmány:

Ludwig WITTGENSTEIN: *Logikai-filozófiai értekezés.* Fordította MÁRKUS György, Akadémiai Kiadó, Budapest, 1989.

7., Tudományos paradigmák. A tudományos forradalom kísértése (KUHN)

Kötelező olvasmány:

Thomas KUHN: *A forradalmak mint a világszemlélet változásai.* In. Thomas KUHN: *A tudományos forradalmak szerkezete.* Gondolat Kiadó, Bp., 1984.

Ajánlott olvasmány:

LAKI János: *A tudomány története - a történet tudománya (A tudományos forradalmak igézete)* In. <http://www.tankonyvtar.hu/altalanos-tudomany/tudomany-tortenet-laki-080906>

8., Nyelv és gondolkodás. A szellemtudományok nyelvi fordulata (WITTGENSTEIN)

Kötelező olvasmány:

Ludwig WITTGENSTEIN: *Filozófiai vizsgálódások.* Atlantisz Könyvkiadó, Budapest, 1992. 1-43.pp.

Ajánlott olvasmány:

NEUMER Katalin: *Gondolkodás, beszéd, írás,* Kávé Kiadó, Budapest, 1998.

PLÉH Csaba: *Gondolkodás, beszéd, írás.* In. <http://epa.oszk.hu/00100/00186/00004/pleh.htm>

9., Episztémék. A társadalomtudományok archeológiája (FOUCAULT)

Kötelező olvasmány:

Michel FOUCAULT: *A tudományok archeológiájáról.* In. Michel FOUCAULT: *Nyelv a végtelenhez.* Latin Betűk, Debrecen, 1999. 169-201. pp.

Ajánlott olvasmány:

Michel FOUCAULT: *A szavak és a dolgok: A társadalomtudományok archeológiája.* Osiris, Budapest, 2000.

10., Az embertudományok diszkurzusai. Dekonstrukció (DERRIDA)

Kötelező olvasmány:

Jacques DERRIDA: *Grammatológia.* ford. MARSÓ Paula, Typotex, Budapest, 2014. 7-37.

Ajánlott olvasmány:

Jacques DERRIDA: *A disszemináció.* ford. BOROS János, CSORDÁS Gábor, ORBÁN Jolán, Pécs: Jelenkor, 1998.

Jacques DERRIDA: *Mémoires Paul de Man számára.* ford. SIMON Vanda, Budapest, Jósöveg Kiadó, 1998.

Jonathan CULLER: *Dekonstrukció.* ford. MÓDOS Magdolna, Budapest, Osiris, 1997.

11., A tudás helyzete a modernség utáni korszak(ok)ban. Posztmodern (LYOTARD)

Kötelező olvasmány:

J. F. LYOTARD: *A posztmodern állapot.* In: *A posztmodern állapot. Jürgen Habermas, Jean-Francois Lyotard, Richard Rorty tanulmányai.* Századvég-Gond, Bp., 1993.

Ajánlott olvasmány:

J.-F. LYOTARD: *A posztmodern állapot.* ford. Bujalos István és Orosz László, Budapest, Századvég, 1993.

13., “Anything goes”. Tudomány határok nélkül? (FEYERABEND)

Kötelező olvasmány:

Paul FEYERABEND: *A módszer ellen*. Atlantisz Könyvkiadó, Budapest, 2002.

Ajánlott irodalom:

For and Against Method: Including Lakatos's Lectures on Scientific Method and the Lakatos-Feyerabend Correspondence with Imre Lakatos. University Of Chicago Press, 1 edition, 2000.

Budapest, 2021. 02.1.

Dr. Dobos István